

Závěrečná konference projektu Škola jako integrační partner

30. listopadu 2021, 13:30-16:30, ON-LINE, platforma Zoom

Mgr. Yana Leontiyeva, Ph.D.

RNDr. Mgr. Renáta Mikešová, Ph.D.

Mgr. Blanka Tollarová, Ph.D.

Mgr. Dita Čermáková, Ph.D.

RNDr. Martin Šimon, Ph.D.

Program konference

Část I. Prezentace výsledků projektu

- 13:30-13:40 Prezentace projektu Škola jako integrační partner: cíle, výzkumné aktivity a použitá metodologie
- 13:40- 13:50 Úvod do problematiky jazykové integrace dětí migrantů. Upřesnění terminologie a poznatky z dosavadních výzkumů a dostupných statistik
- 13:50-14:35 Situace žáků s OMJ na pražských základních školách. Podrobné výsledky monitoringu na základních školách v Praze
- 14:35-14:50 Reflexe ze strany účastníků diskuzního panelu a prostor pro dotazy z publika
- 14:50-15:00 **Přestávka**
- 15:00-15:30 Škola jako integrační partner. Výsledky monitoringu a poznatky z hloubkových rozhovorů se zástupci škol a rodiči žáků s OMJ
- 15:30-15:45 Reflexe ze strany účastníků diskuzního panelu a prostor pro dotazy z publika

Část II. Panelová diskuze

- 15:45-16:15 Problematika sběru dat o žácích s OMJ a využití těchto dat ve veřejné správě. Diskuze s klíčovými aktéry v oblasti integrace
- 16:15-16:30 Otázky z publika a závěrečná diskuze

Projekt Škola jako integrační partner (INTEGRÁČEK), 2019 - 2021

Zadavatel: Technologická agentura ČR (TA ČR), Program ÉTA 2
Příjemce: Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Aplikační garant: Hlavní město Praha

Cíle projektu:

- Zmapovat integraci dětí s OMJ na pražských školách,
- Shromáždit příklady dobré praxe,
- Identifikovat problematické oblasti na straně škol, rodičů a žáků,
- Navrhnout a odzkoušet nástroj na monitoring situace v oblasti vzdělávání dětí s OMJ.

✓ *Projekt vychází z předchozí zkušenosti s realizací výzkumné zakázky pro HMP, kde oblast školství se jevila jako potenciálně důležitá ale nedostatečně probádána – viz kniha [Pražané s cizím psem](#)*

Klíčové aktivity v projektu INTEGRÁČEK

- Sekundární analýza dat a statistik (MŠMT, MV, ČSÚ, výroční zprávy ZŠ, předchozí výzkumy)
- Monitoring situace na ZŠ v HMP (2019/2020, 2020/2021 a podzim 2021/2022)
- Kvalitativní výzkum (skupinová diskuze s řediteli 2019, hloubkové rozhovory s experty, zástupci škol a rodiči v 2020 a 2021).
- Navázání kontaktů a podpora dialogů mezi relevantními aktéry (MŠMT, MČ, ZŠ, NNO)
- Zveřejnění výsledků a diskuze (průběžná zpráva pro MHMP, prezentace výsledků pro OŠ úřadů městských částí HMP, ředitele a ředitelky ZŠ, odbornou veřejnost; 2021: závěrečná zpráva a konference)

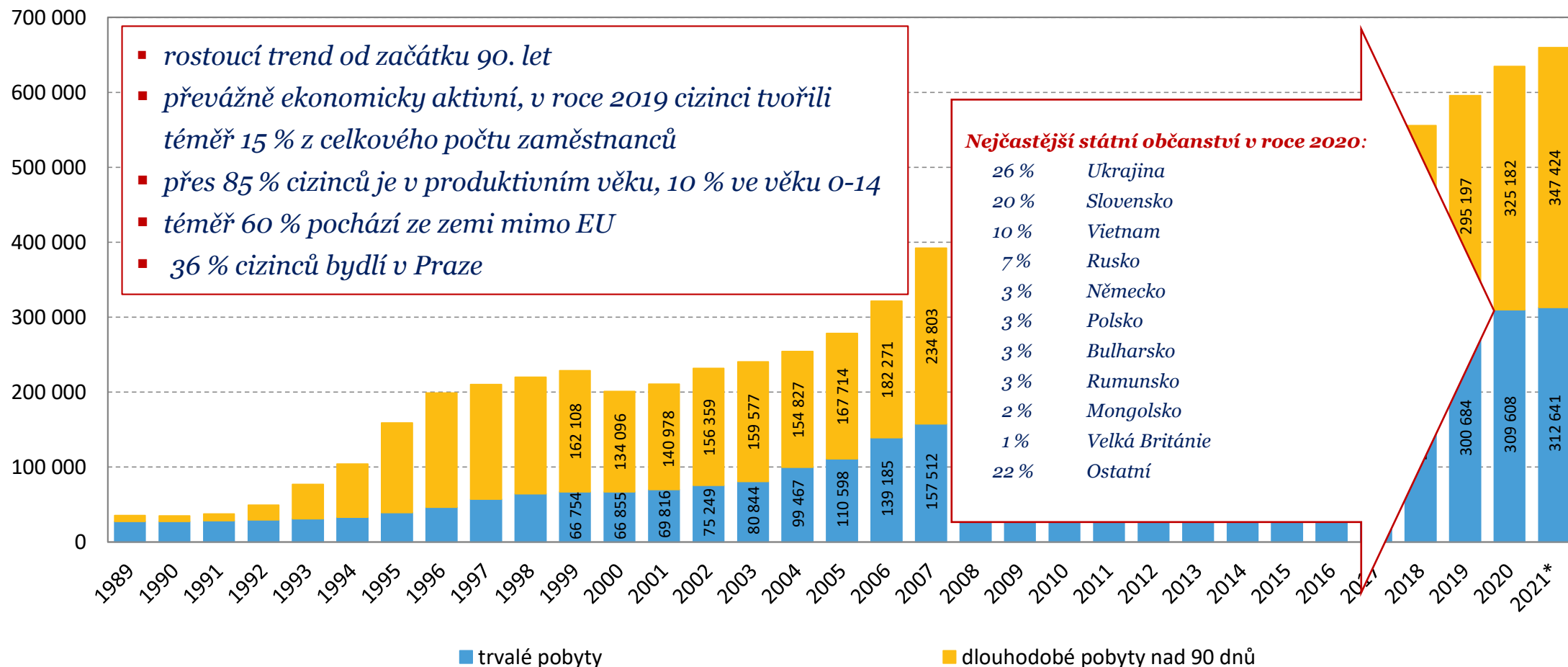
Klíčová role jazyka v procesu integrace

- Jazyk jako součást tzv. kulturní dimenze integrace
- Předpoklad pro integraci ve mnoha dalších sférách
- Jazykové znalosti u dětí/žáků klíčové nejen pro samotné účetní (měřeno úspěšností), ale také pro celkovou integraci (navazování vztahu ve škole i mimo ni)
- Role školy (vzdělávání dětí) pro integraci rodičů

Definice cílové skupiny v projektu

- **Žák cizinec/ žákyně cizinka** – podchyceno ve statistikách MŠMT a MV (věk, občanství, pohlaví, ročník, druh pobytu); součást povinného výkaznictví škol
 - občanství není vždy správným indikátorem pro posouzení jazykových kompetencí
 - mezi „cizinci“ se mohou ocitnout i celkem dobře (jazykově) integrovaní migranti nebo děti migrantů narozené v ČR; české občanství se nabývá na principu ius sanguinis (po rodičích)
 - čeští občané s migračními zkušenostmi: např. naturalizovaní migranti nebo i Češi studující v zahraničí
- **Žák/ žákyně s odlišným mateřským jazykem (OMJ)** – v odborném diskurzu poměrně zažitý termín, definice není ale úplně jednoznačná – **žák/žákyně s nedostatečnou znalostí češtiny, vyučovacího jazyka**
 - není založeno na občanství nebo typu pobytu, ale na jazykových kompetencích
 - poněkud matoucí označení, nejde tak o mateřský jazyk, jak o znalost češtiny jako vyučovacího jazyka
 - zjišťování jazykových kompetencí, nastavení intenzity potřebné podpory
- **Čeština jako cizí jazyk / Čeština jako druhý jazyk (ČDJ)**

Vývoj počtu cizinců v České republice

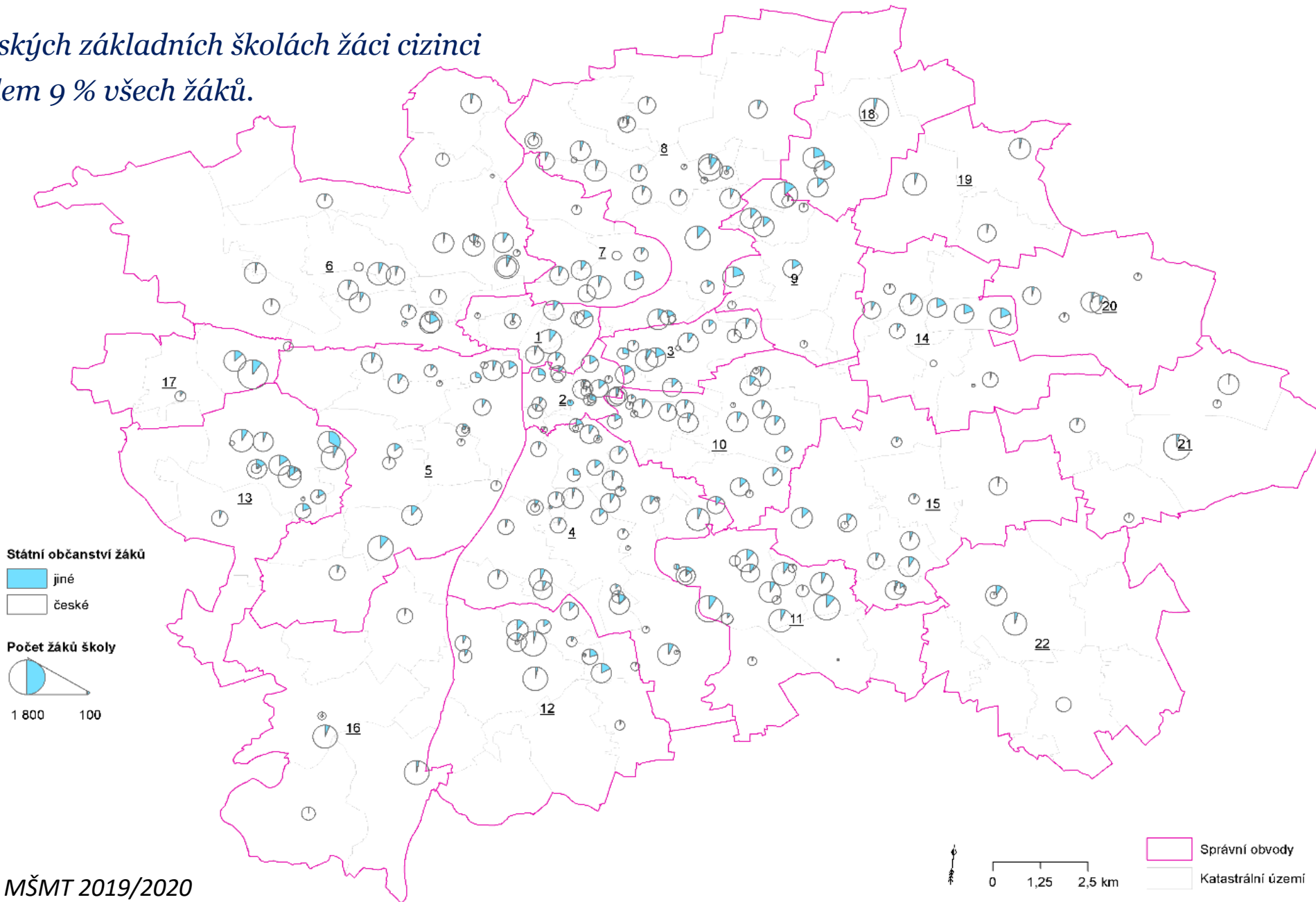
Sekundární data o žácích - cizincích

- Data MŠMT
 - Populace žáků
 - Na úrovni škol
 - Evidováno státní občanství (výkaz M3 o škole)
- Data MVČR
 - Evidence všech cizinců (trvalý nebo přechodný pobyt), extrapolace na cizince v školním věku.
 - Na úrovni správních obvodů Prahy
 - Evidováno státní občanství
- Ukázky dat za Prahu
 - Žáci - cizinci

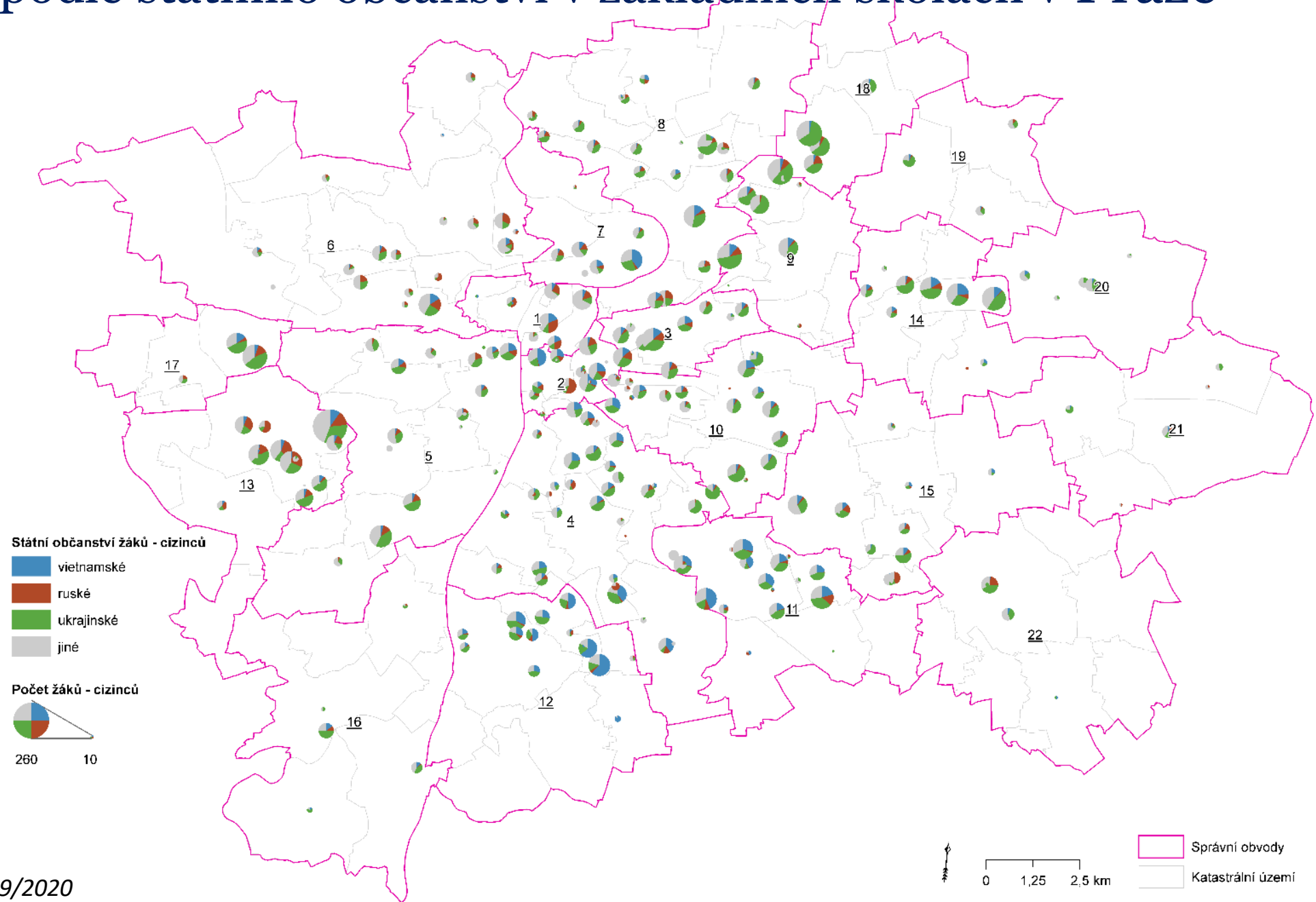

Podíl žáků cizinců na základních školách v Praze

- ✓ Na pražských základních školách žáci cizinci tvoří kolem 9 % všech žáků.

Žáci cizinci podle státního občanství v základních školách v Praze

Data MVČR

- Všechny věkové skupiny cizinců
 - školní věk, ale i předškolní věk
- Ve věku 0-14: občané Ukrajiny (6 tis.), Vietnamu (3 tis.), Ruska a Slovenska (2,5 tis.), ostatní skupiny v řádu nižších stovek.
- Věkové skupiny: skupina 5-9 let (8 tis.), skupina 0-4 roky (7 tis.), skupina 10-14 let (6,5 tis.).
- rovnoměrně rozmístěné ve třech sledovaných věkových kohortách (= stabilita v čase)
- Na úrovni správních obvodů Prahy není podstatný rozdíl mezi proporcí dětí z minoritních a majoritní populace

Ukázka dat: žáci ruského občanství ve správních obvodech Praha 1-22

Správní obvody	Celkový počet Rusů	Počet Rusů ve věku			Podíl Rusů ve věku ... na kohortě žáků		
		0-4	5-9	10-14	0-4	5-9	10-14
Praha 1	459	13	12	17	0,11	0,07	0,12
Praha 2	1269	34	37	43	0,12	0,12	0,18
Praha 3	2050	79	56	55	0,16	0,13	0,17
Praha 4	1939	54	65	44	0,07	0,08	0,08
Praha 5	2263	76	100	106	0,14	0,16	0,19
Praha 6	2648	59	96	121	0,14	0,15	0,18
Praha 7	893	18	23	26	0,08	0,09	0,13
Praha 8	1611	64	72	66	0,13	0,12	0,15
Praha 9	1381	73	48	47	0,15	0,09	0,12
Praha 10	1764	52	45	39	0,10	0,08	0,10
Praha 11	791	33	30	44	0,07	0,06	0,10
Praha 12	478	22	25	24	0,05	0,05	0,07
Praha 13	2313	84	126	145	0,18	0,20	0,27
Praha 14	688	21	28	13	0,07	0,08	0,04
Praha 15	553	36	37	15	0,13	0,11	0,06
Praha 16	108	8	6	12	0,11	0,09	0,17
Praha 17	641	23	27	26	0,14	0,15	0,14
Praha 18	593	38	25	19	0,13	0,08	0,09
Praha 19	50		3	3	0,00	0,07	0,06
Praha 20	34		1	1	0,00	0,02	0,02
Praha 21	134	7	8	9	0,18	0,14	0,18
Praha 22	359	20	21	20	0,22	0,15	0,21
Celkem	23019	814	891	895			

Předchozí zjišťování – I

Šetření České školní inspekce s názvem **Vzdělávání dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem (ČŠI, 2014/2015)**

- Inspekční elektronické zjišťování: 3 810 ZŠ v ČR, z toho 230 v Praze (88 % návratnost)
- **Žáci s OMJ:** počet žáků cizinců + „žáků z České republiky“, pro které je čeština druhý jazyk, nikoliv jazyk mateřský + počet žáků s odlišným mateřským jazykem, kteří potřebují jazykovou podporu; žáci cizinci byly automaticky zařazeni mezi žáky s OMJ (viz [zpráva ČŠI, 2015, st. 14](#)).
- **8,5 % ze všech pražských žáků (6 720) označeno za „žáky s OMJ“** (z toho 5 428 žáků cizinců a 1 292 „žáků z ČR“ s češtinou jako druhým jazykem), přičemž 95 % oslovených pražských škol má aspoň jednoho žáka s OMJ
- podle pražských škol většina žáků s OMJ (94 %), kteří jazykovou podporu potřebují, ji na škole dostává
- **Způsoby podpory:** individuální podpora pedagoga (68 %), individuální nebo skupinové doučování češtiny mimo dobu vyučování (64 % škol), asistent pedagoga (27 %) a výuka češtiny v době běžné výuky (24 %).
- 68 % pražských ZŠ považovalo tehdejší **způsob získávání finančních prostředků na podporu žáků s OMJ jako nevyhovující**; 71 % uvedlo, že nemá dostatek finančních prostředků, aby pokryly potřebný rozsah podpory pro své žáky s OMJ
- **Potřeby škol:** větší kapacita pedagogů na individualizaci pomoci, včetně poskytnutí asistenta pedagoga a zmenšení počtu žáků ve třídě (60 %), výukové materiály pro žáky (57 %), státem jasně definovaný způsob podpory (57 %), metodickou podporu při vzdělávání a začleňování žáků (41 %) a vzdělávací obsah češtiny jako druhého jazyka, zejména návody pro pedagogy k výuce češtiny (30 %).
- **Hlavní zdroje informací:** web MŠMT (89 %), specializované webové stránky www.inkluzivniskola.cz (40 %) a také web krajského úřadu (31 %).

Předchozí zjišťování – II

- **Šetření Výuka českého jazyka pro žáky s odlišným mateřským jazykem (META, 2018/2019)**
 - Online výzkum: 95 základních škol v Praze a také školy ve Středočeském (29), Plzeňském (37) a Ústeckém kraji (14)
 - zahrnuje 34 % pražských ZŠ, spíše větší školy s větším počtem žáků cizinců – omezená možnost zobecnění
 - na 95 pražských školách bylo celkem 3 081 žáků s OMJ (z toho dvě třetiny na I. stupni), což tvořilo přibližně **7 % všech žáků**
 - většina žáků s OMJ na pražských ZŠ (73 %) se v běžných školních i osobních situacích česky samostatně domluví (úroveň 2), zatímco pětina (19 %) se domluví jen s pomocí a **7 % žáků s OMJ se česky nedomluví vůbec**
 - tři čtvrtiny oslovených pražských škol uvedlo, že **počet žáků s OMJ s potřebou podpory stále roste**
 - podpora pro žáků s OMJ se zjišťovala jen u žáků, kteří se česky vůbec nedomluví: nejčastěji školy využívaly pedagogickou intervenci (doporučení Školských poradenských zařízení), ale také asistenty pedagoga, odpolední kroužky ČDJ a speciální pedagogickou péči na doporučení PPP
 - školy s větším podílem žáků s OMJ poskytovaly různorodější podporu
 - školy řešení situace žáků s OMJ viděly zejména v **odstranění administrativních překážek** (zavedení okamžitého nároku na výuku ČDJ), **navýšení celkových finančních prostředků** pro školy (včetně prostředků na asistenty pro žáky s OMJ), **posílení personálních kapacit škol o odborníky na výuku ČDJ** a také v **metodické podpoře** pro stávající pedagogy

Předchozí zjišťování – III

- **Pedagogická podpora žáků-cizinců v základních školách (NPI ČR, 2017-2022)**
 - 2019: řízené rozhovory se 291 zástupci 216 ZŠ v ČR ([zpráva](#) prezentuje data v číselné podobě)
 - žáci s OMJ: (potencionální) příjemci podpurných opatření podle §20 a §16 Školského zákona (chybí přesná definice)
 - na škole je v průměru 12 žáků s OMJ a 28 žáků cizinců; chybí údaj o průměrném podílu žáků s OMJ, OMJ a cizinci jsou analyzováni společně (celkem 7 522 žáků)
 - téměř třetina žáků s OMJ a cizinců má podle vyjádření škol problémy se zvládnutím českého jazyka
 - většina (76 %) oslovených základních škol eviduje počet žáků s OMJ, z toho každá druhá zjišťuje úvodním pohovorem a každá pátá tuto evidenci dělá „podle dokladů“ žáka. **Jazykovou diagnostiku používá jen 6% těchto škol.**
 - **15 % škol přiznává, že vůbec neví, koho lze označit za žáka s OMJ** (? nejasná definice v monitoringu nebo neschopnost oslovených škol počet žáků s OMJ zjišťovat)

Online dotazníková šetření 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022 (průběžný stav)

1. vlna monitoringu: listopad – prosinec 2019, dosběr: březen 2020

	Praha celkem	Školy oslovené pro výzkum	Zúčastněné školy	Návratnost dotazníků / % reprezentovaných žáků
Počet ZŠ v Praze	291	250	198	79,2 %
Počet žáků na ZŠ	108 732	105 565	84245	79,8 %
Počet žáků cizinců na ZŠ	9 659	9 498	7 489	78,8 %

2. vlna monitoringu: prosinec 2020 – duben 2021

	Praha celkem	Školy oslovené pro výzkum	Zúčastněné školy	Návratnost dotazníků / % reprezentovaných žáků
Počet ZŠ v Praze	293	259	179	68,7 %
Počet žáků na ZŠ	110 977	108 968	76 904	70,6 %
Počet žáků cizinců na ZŠ	10 189	10 065	7 122	70,8 %

3. vlna monitoringu: listopad 2021, předběžné výsledky

	Praha celkem	Školy oslovené pro výzkum	Zúčastněné školy	Návratnost dotazníků / % reprezentovaných žáků
Počet ZŠ v Praze	298	283	111	39,2%
Počet žáků na ZŠ	112 117	111 978	48 574	43,4%
Počet žáků cizinců na ZŠ	10 857	10 854	4 772	44,0%

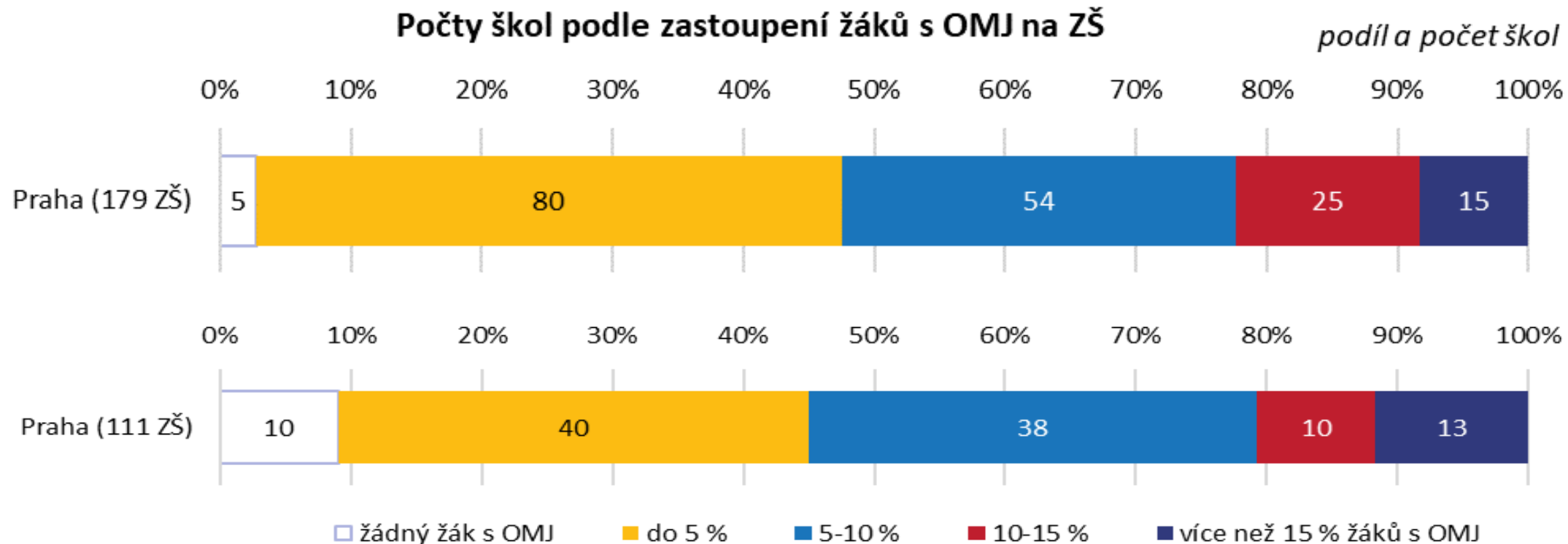
Výsledky výzkumu: počty žáků s OMJ na zúčastněných školách v Praze

	Všechny pražské ZŠ			ZŠ, které se zúčastnily výzkumu						
	počet škol (oslovené)	počet všech žáků	% žáků cizinců	počet škol	počet všech žáků	počet žáků cizinců	% žáků cizinců	počet žáků s OMJ	% žáků s OMJ	% žáků s OMJ (obě vlny, 155 ZŠ)
2019/2020	291 (250)	108 732	8,9%	198	84 245	7 489	8,9%	5 112	6,1%	6,0%
2020/2021	293 (259)	110 977	9,2%	179	76 904	7 122	9,3%	5 118	6,7%	6,7%

ZŠ	Oslovené pražské ZŠ (2020/21)			ZŠ, které se zúčastnily výzkumu (2021/22)						
	počet škol	počet všech žáků	% žáků cizinců	počet škol	počet všech žáků	počet žáků cizinců	% žáků cizinců	počet žáků s OMJ	% žáků s OMJ	školy se žáky s OMJ
Praha	283	111 978	9,7%	111	48 574	4 772	9,8%	3 569	7,3%	101

Počty škol podle zastoupení žáků s OMJ na ZŠ, 2020/2021 a 2021/2022

Na většinu pražských škol chodí více než 5 % žáků s OMJ.

Stanovení celkového počtu žáků s OMJ

- Znalost počtu žáků – cizinců (data MŠMT)
 - pro všechny školy
 - ale bez znalosti počtu žáků s OMJ
- Znalost počtu žáků s OMJ z monitoringu
 - monitoringu se zúčastnilo 75 % škol
 - údaje o počtu žáků s OMJ chybí u 25 % škol
- **Cíl: odhadnout počet žáků s OMJ na školách, které se nezúčastnily monitoringu**
- Metoda: Pravděpodobnostní převodník cizinci \square OMJ
 1. Vytvoření převodníku na základě známých údajů škol z monitoringu
 2. Aplikace výpočtu převodníku na školy, které se monitoringu neúčastní

Stanovení celkového počtu žáků s OMJ - příklad

Tabulka 1: Ukázkový příklad
situace ve školách

		Škola A	Škola B	Škola C	Škola D
Státní občanství	CZE	43	71	92	140
	VIET	3	4	5	12
	UKR	2	8	0	8
	RUS	2	3	2	6
	Ostatní cizinci	1	0	1	1
Celkem žáků		51	86	100	167
Žáci s OMJ		3	8	6	???

Tabulka 2: Koeficienty pravděpodobnosti OMJ podle státního občanství

	Ukrajina	Vietnam	Slovensko	Rusko	Ostatní cizinci
První vlna	0,65	0,69	0,64	0,71	0,73
Druhá vlna	0,69	0,73	0,72	0,71	0,75
Průměr obou vln	0,67	0,71	0,68	0,71	0,74

Zdroj: MŠMT 2019, 2020

Tabulka 1: Monitoring OMJ, první vlna 2019

- 5100 žáků s OMJ z monitoringu
- 1500 žáků s OMJ dopočteno ze škol mimo monitoring
- Celkem 6600 žáků s OMJ

Zdroj: MŠMT 2019, vlastní výpočet

Obvody Prahy	Počet žáků základních škol		Zúčastnilo se monitoringu		Počet žáků s OMJ		
	Celkem	Cizinci		%	V monitoringu	Dopočtený údaj	Celkový počet
Praha 1	3319	323	1340	40,4%	91	146	237
Praha 2	4501	476	3563	79,2%	473	40	513
Praha 3	4613	536	4553	98,7%	387	1	388
Praha 4	11708	1009	6511	55,6%	400	287	687
Praha 5	6128	567	4680	76,4%	357	73	430
Praha 6	10531	565	9239	87,7%	240	116	356
Praha 7	3401	258	1602	47,1%	26	74	100
Praha 8	9800	720	8464	86,4%	346	59	405
Praha 9	4005	543	2283	57,0%	182	155	337
Praha 10	7032	653	6213	88,4%	400	39	439
Praha 11	7853	710	6841	87,1%	418	59	477
Praha 12	5800	547	4781	82,4%	281	93	374
Praha 13	6313	901	5008	79,3%	563	135	698
Praha 14	3747	478	2381	63,5%	202	131	333
Praha 15	4238	326	4040	95,3%	155	17	172
Praha 16	2426	101	2426	100,0%	65	0	65
Praha 17	2299	243	2161	94,0%	165	0	165
Praha 18	3191	385	3061	95,9%	200	3	203
Praha 19	1893	54	0	0,0%	0	36	36
Praha 20	1790	90	1713	95,7%	33	3	36
Praha 21	2183	57	2183	100,0%	47	0	47
Praha 22	1852	115	1093	59,0%	81	23	104
Celkem	108623	9657	84136		5112	1490	6602

Žáci s OMJ ve vybraných krajích – šetření META, jaro 2021

ZŠ	Všechny oslovené ZŠ (2020/2021)			ZŠ, které se zúčastnily výzkumu (2020/2021)				
	počet škol	počet všech žáků	% žáků cizinců	počet škol	počet všech žáků	% žáků cizinců	počet žáků s OMJ	% žáků s OMJ
Středočeský kraj	50	16 681	5,7%	31	10 372	5,1%	386	3,7%
Pardubický kraj	50	18 658	3,3%	36	12 783	3,1%	245	1,9%
Jihomoravský kraj	50	19 858	5,2%	21	8 824	6,9%	224	2,5%
Moravskoslezský kraj	50	15 452	2,2%	17	6 599	1,5%	84	1,3%
Celkem	200	70 649	4,2%	105	38 578	4,3%	939	2,4%

	Vybrané kraje celkem	Školy oslovené pro výzkum	Zúčastněné školy	Návratnost dotazníků / % reprezentovaných žáků	Podíl ze všech škol
Počet ZŠ	1 746	200	105	52,5%	6,0%
Počet žáků na ZŠ	395 883	70 649	38 578	54,6%	9,7%
Počet žáků cizinců na ZŠ	8 122	2 941	1 641	55,8%	20,2%

Definice jazykových úrovní v dotazníku

2019/2020:

- **NEDOMLUVÍ** se česky
- česky se **DOMLUVÍ S POMOCÍ**
- česky se **DOMLUVÍ BEZ POMOCI**, ale mají určité problémy s českým jazykem např. v odborných předmětech
- + navíc: počty žáků s OMJ, kteří česky **mluví perfektně**

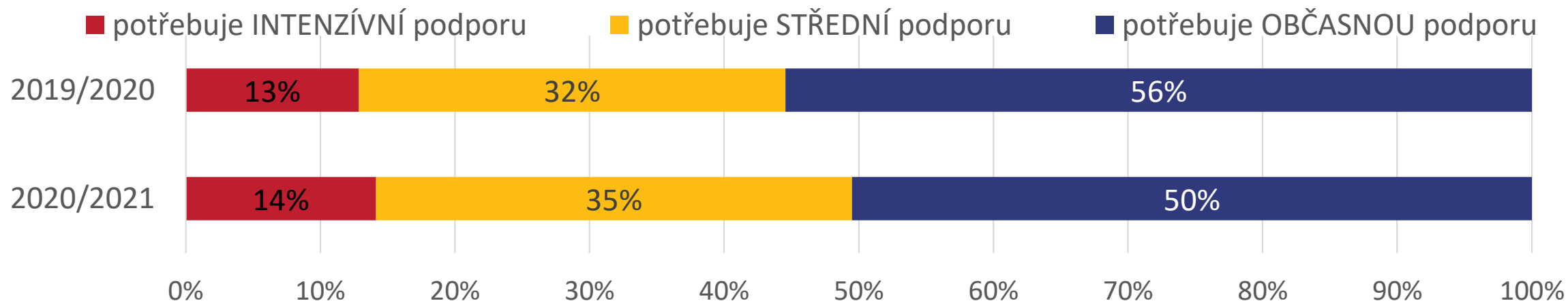
2020/2021:

- **NEDOMLUVÍ** se česky a potřebovali by **INTENZIVNÍ JAZYKOVOU PODPORU** (více než 5 hodin výuky ČDJ týdně, případně vyčlenění z běžné výuky).
- česky se **DOMLUVÍ S POMOCÍ** a potřebovali by **STŘEDNÍ JAZYKOVOU PODPORU** (2-5 hodin výuky ČDJ týdně + podporu v běžné výuce)
- česky se **DOMLUVÍ BEZ POMOCI**, ale potřebovali by **OBČASNOU JAZYKOVOU PODPORU** (v rozsahu do 2 hodin týdně, např. při porozumění akademickému a oborovému jazyku v naučných předmětech)
- + navíc: počty žáků s OMJ, kteří česky **mluví perfektně**

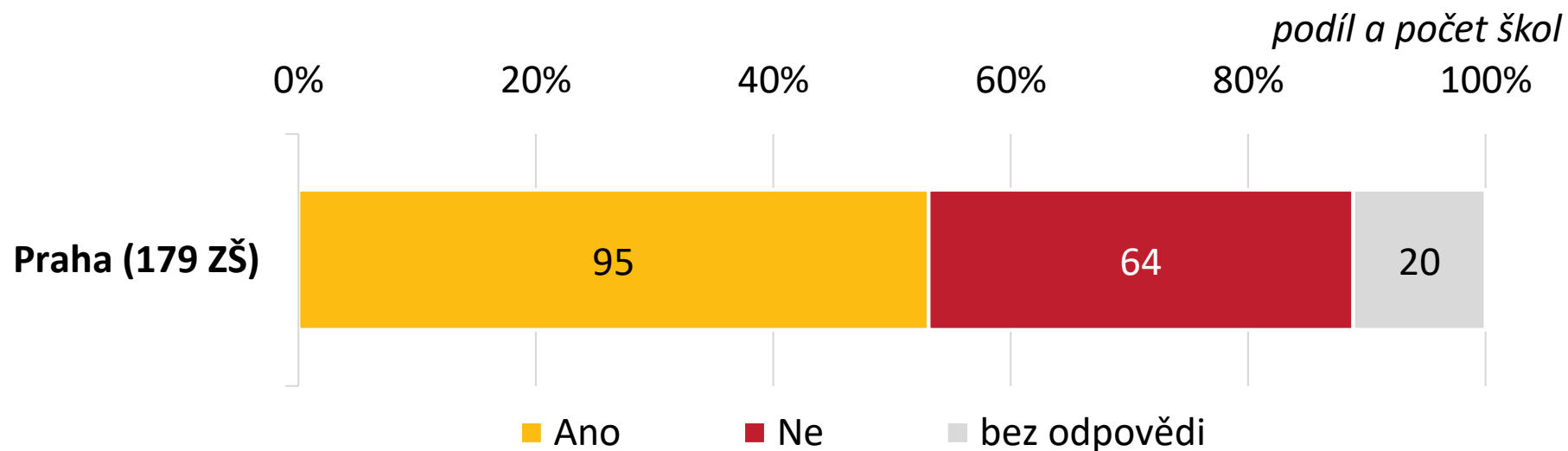
Počty žáků s OMJ podle úrovně domluvy v češtině

<i>Praha 2019/2020</i>	I. stupeň	II. stupeň	celkem	<i>Praha 2020/2021</i>	I. stupeň	II. stupeň	celkem
nedomluví se česky	435	219	654	nedomluví se česky	469	241	710
domluví se s pomocí	1090	524	1614	domluví se s pomocí	1230	563	1793
domluví se bez pomoci	1769	1075	2844	domluví se bez pomoci	1676	875	2551
celkem	3 294	1 818	5 112	celkem	3 375	1 679	5 054

Rozložení žáků s OMJ podle znalosti češtiny

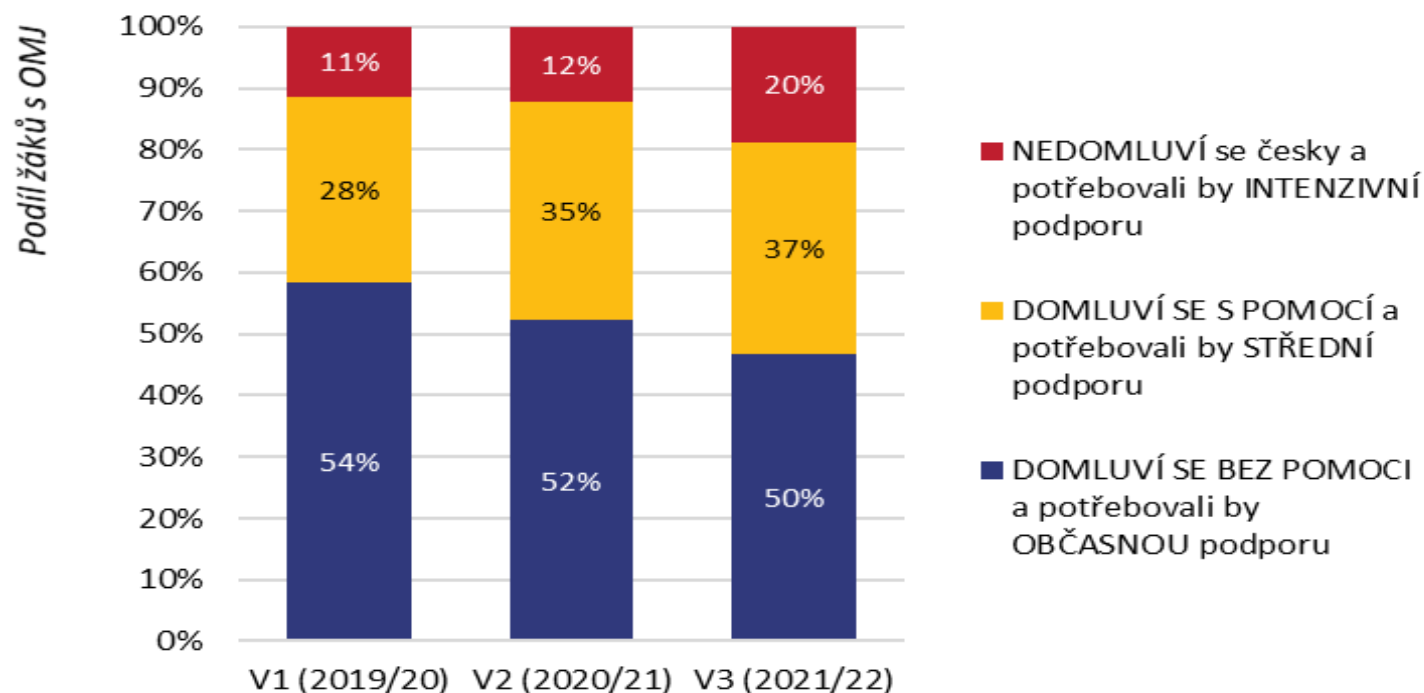

Jazyková diagnostika na školách, 2020/2021

Srovnání podílů žáků s OMJ podle úrovně domluvy v češtině (pouze školy účastnící se všech 3 vln monitoringu)

Rozložení žáků s OMJ podle úrovně znalosti češtiny a míry potřebné podpory

Typy podpory žáků s OMJ na školách

- jak se vyvíjelo dotazování

1. vlna (2019/20)

- doučování češtiny
- intenzivní kurz češtiny na jiné škole
- asistent
- doučování v dalších předmětech
- práce s rodinou
- volnočasové aktivity
- prázdninové kurzy
- individuální plán
- plán pedagogické podpory

2. vlna (2020/21)

- výuka ČDJ v době vyučování (dopoledne)
- doučování ČDJ mimo vyučování (odpoledne)
- intenzivní kurz češtiny na jiné škole
- jazyková příprava na síťové škole
- asistent (DAP, AP, ŠA)
- doučování v dalších předmětech
- práce s rodinou
- volnočasové aktivity
- prázdninové kurzy
- individuální plán
- plán pedagogické podpory

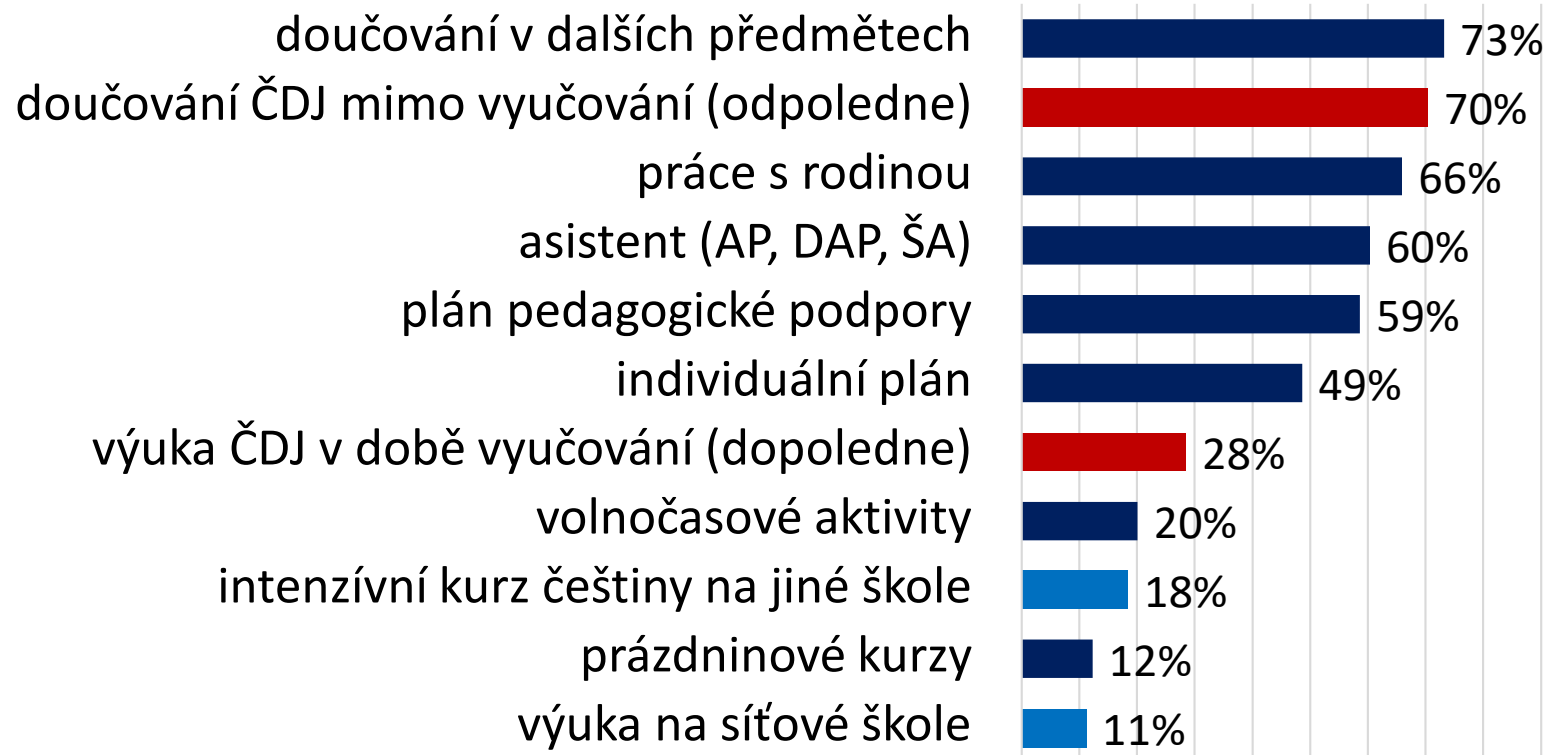
3. vlna (2021/22)

- výuka ČDJ v době vyučování (dopoledne)
- Intenzivní kurz na vlastní škole
- doučování ČDJ mimo vyučování (odpoledne)
- intenzivní kurz češtiny na jiné škole
- jazyková příprava na určené škole
- asistent (DAP, AP, ŠA)
- **adaptační koordinátor NPI**
- doučování v dalších předmětech
- práce s rodinou
- volnočasové aktivity
- prázdninové kurzy
- individuální plán
- plán pedagogické podpory

Typy podpory žáků s OMJ na školách

2. vlna – 179 škol

podíl škol využívajících danou formu podpory

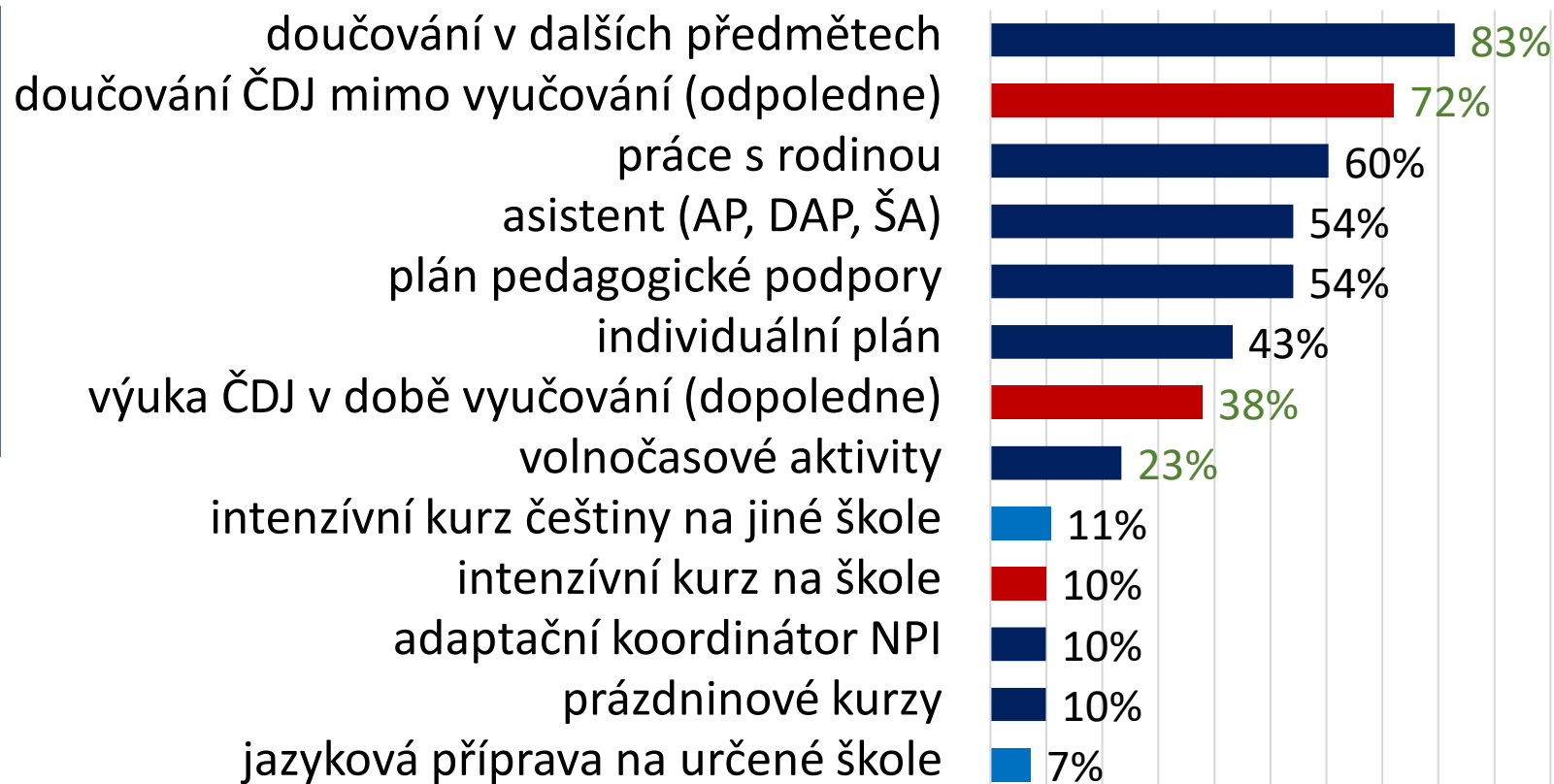

Typy podpory žáků s OMJ na školách

3. vlna – 111 škol – předběžné výsledky

- ✓ Více výuky i doučování ČDJ
- ✓ Častější dopolední ČDJ
- ✓ Více doučování obecně
- ✓ Stoupá podpora volnočasových aktivit
- ✓ Pokles využívání výuky na jiných školách

podíl škol využívajících danou formu podpory

Výuka a doučování ČDJ

2. vlna, 3. vlna – předběžné výsledky

ČDJ vyučuje stabilně více než tři čtvrtiny škol. Zvyšuje se podíl těch, které vyučují ČDJ v dopoledních hodinách.

2020/21: ČDJ učilo 134, tj. **77 % ZŠ** v Praze

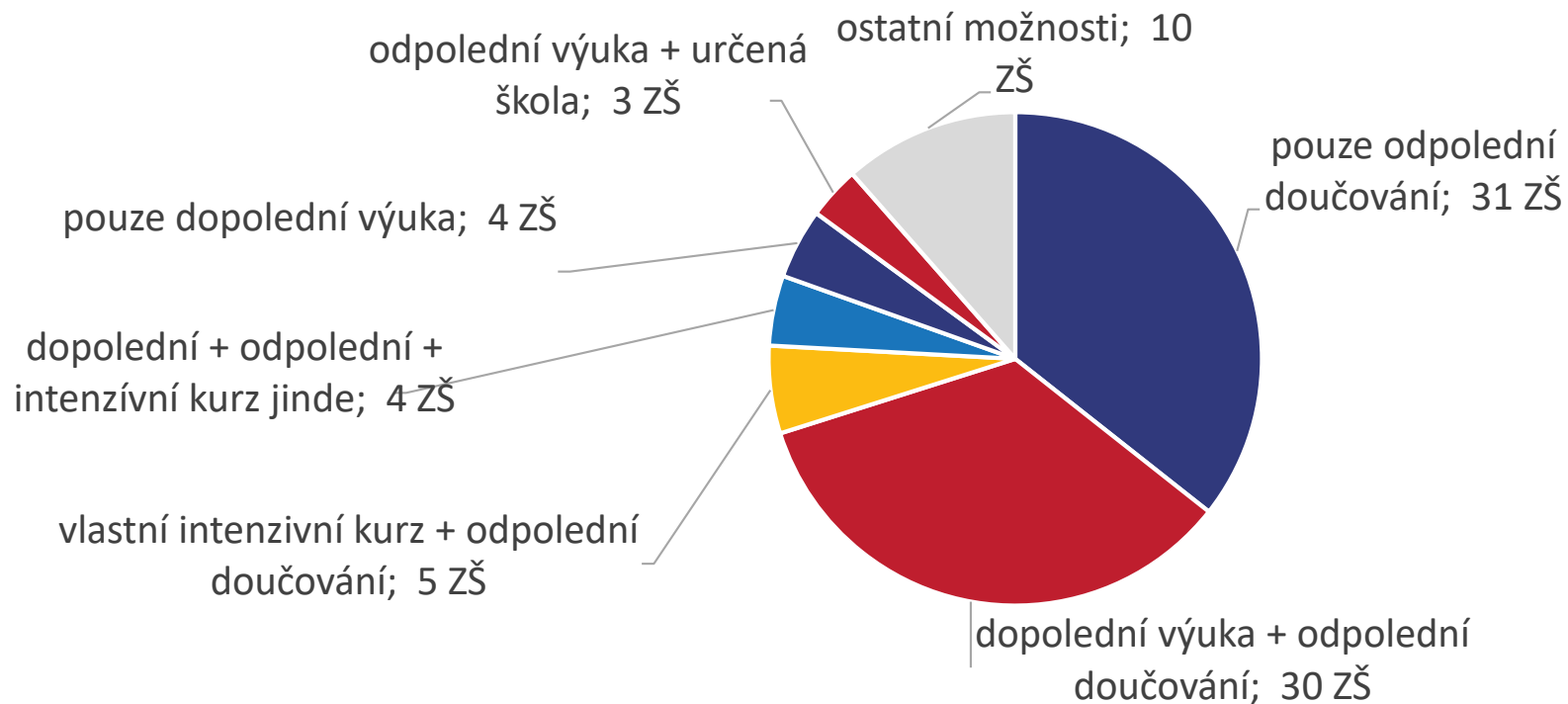
2021/22: ČDJ učí 87, tj. **78 % ZŠ** v Praze

- ✓ **2/3 škol učilo ČDJ pouze odpoledne** →
- ✓ 1/3 škol kombinovala dopolední a odpolední vyučování
- ✓ 5 % učilo pouze dopoledne
- ✓ **1/3 škol učí ČDJ pouze odpoledne**
- ✓ 1/3 škol kombinuje dopolední a odpolední vyučování
- ✓ **1/4 škol kombinuje dopolední výuku, intenzivní kurzy a odpolední vyučování**

Výuka a doučování ČDJ

3. vlna – předběžné výsledky

ČDJ ve školním roce 2021/22 učí 87, tj. 78 % ZŠ v Praze.

Personální kapacity škol: Počty učitelů specialistů na výuku ČDJ na školách

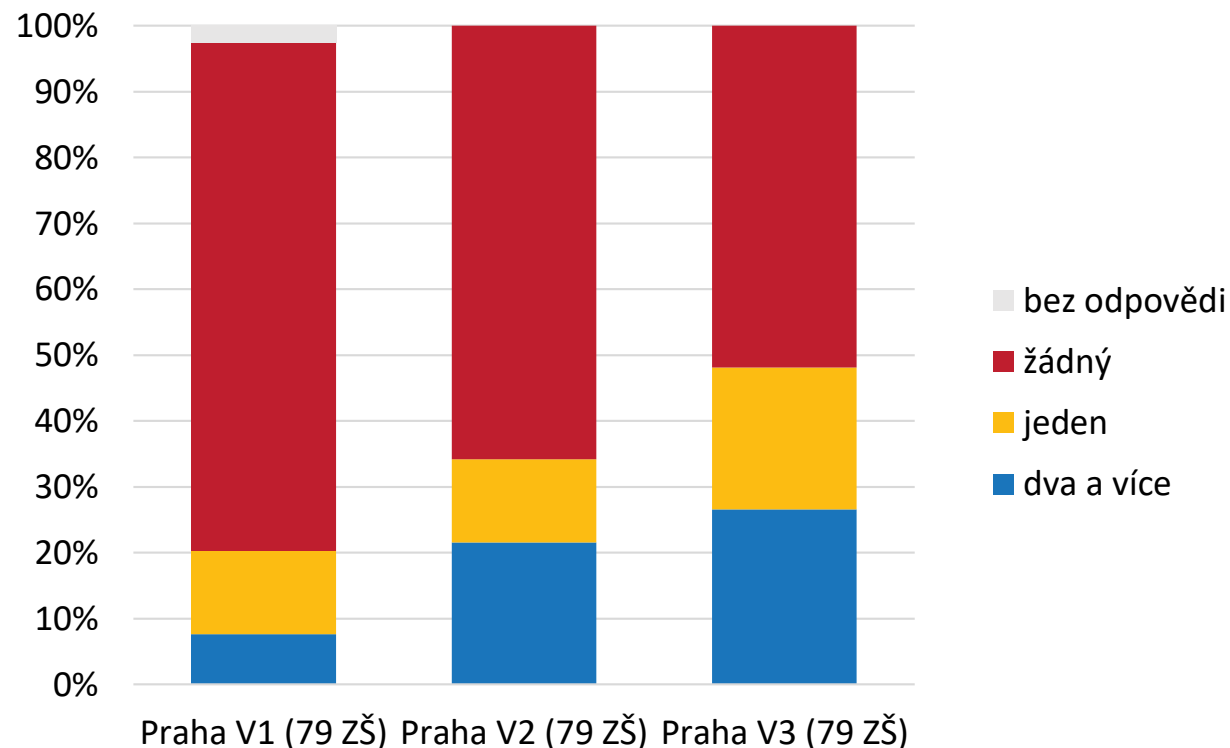
2. vlna

- ✓ 28 % škol měla učitele specialistu na výuku ČDJ (16 % škol jich měla 2 a více)
- ✓ 70 % škol specialistu na ČDJ neměla

Trend:

- ✓ Nárůst škol, které učitele na ČDJ mají

Porovnání 2019-2021 – předběžná zjištění

Personální kapacity škol: koordinátor integrace/inkluze na škole

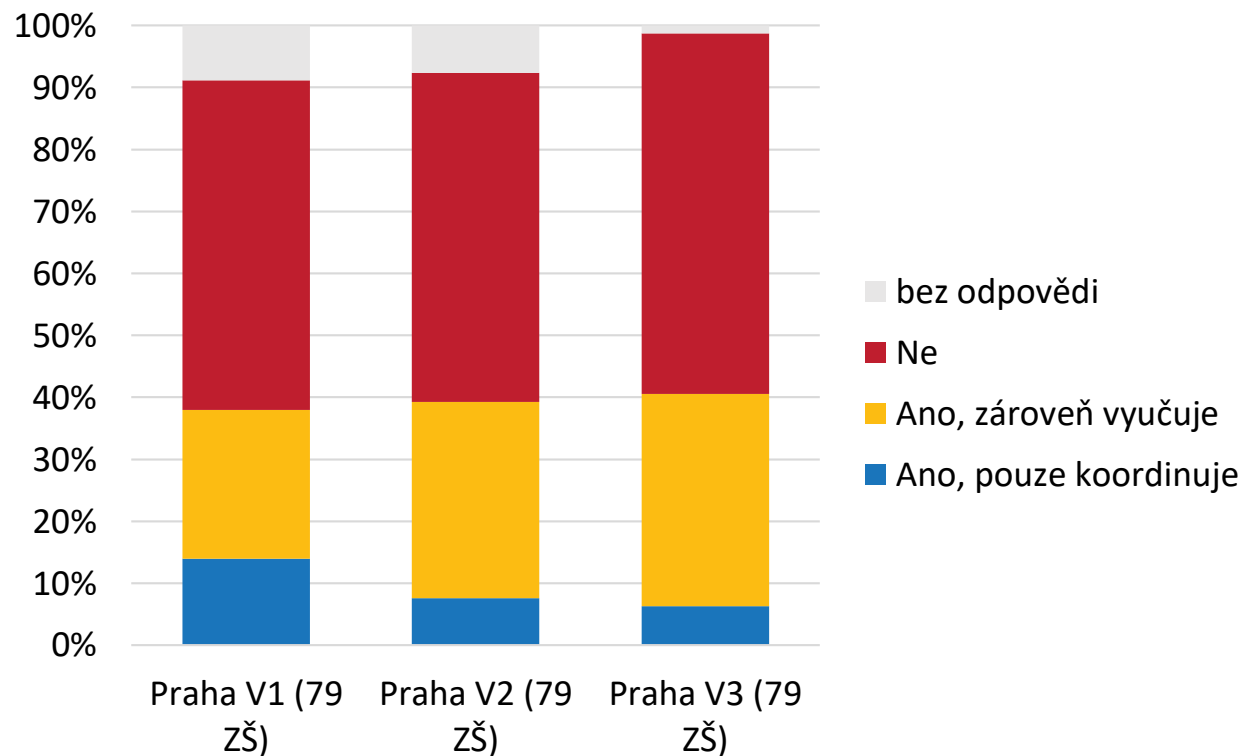
2. vlna

- ✓ 37 % škol měla koordinátora integrace/inkluze (na 9 % škol se věnoval pouze koordinaci)
- ✓ 60 % škol specialistu na ČDJ neměla

Trend:

- ✓ Počty škol, které koordinátora mají, se nemění

Srovnání 2019-2021 – předběžná zjištění

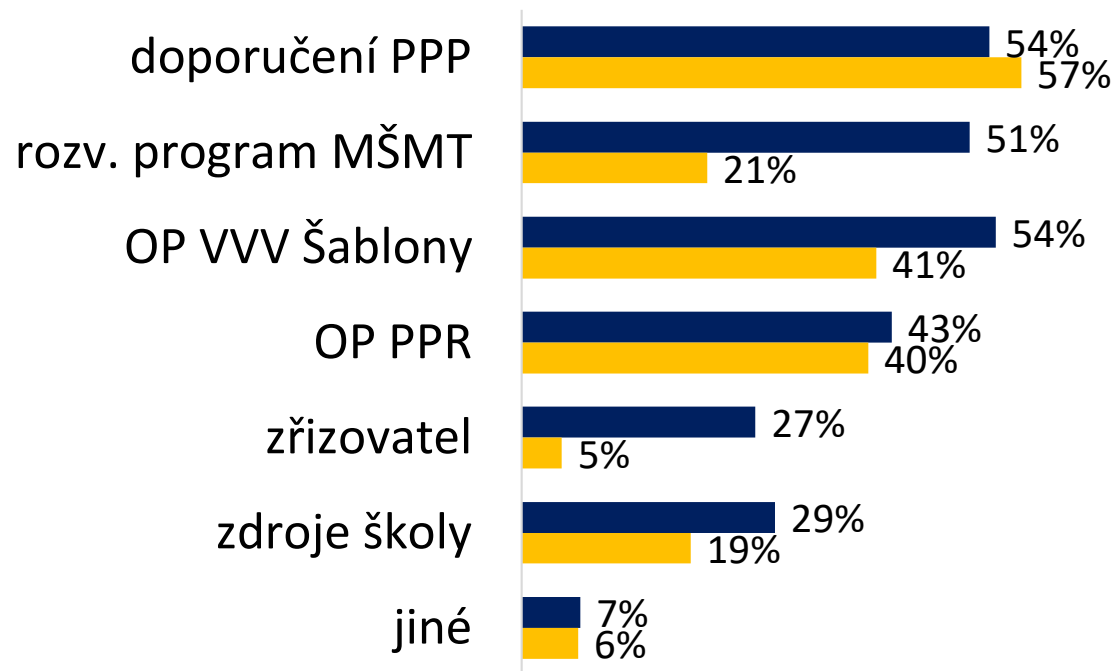
Financování podpory žáků zdroje financování - 2. vlna

ČDJ

1. doporučení PPP + RP MŠMT + šablony
(OP VVV i OP PPR)
2. zdroje školy + zřizovatel

Asistent

1. doporučení PPP
2. šablony (OP VVV i OP PPR)
3. RP MŠMT + zdroje školy

■ Praha (134 ZŠ, které vyučují nebo doučují ČJ)

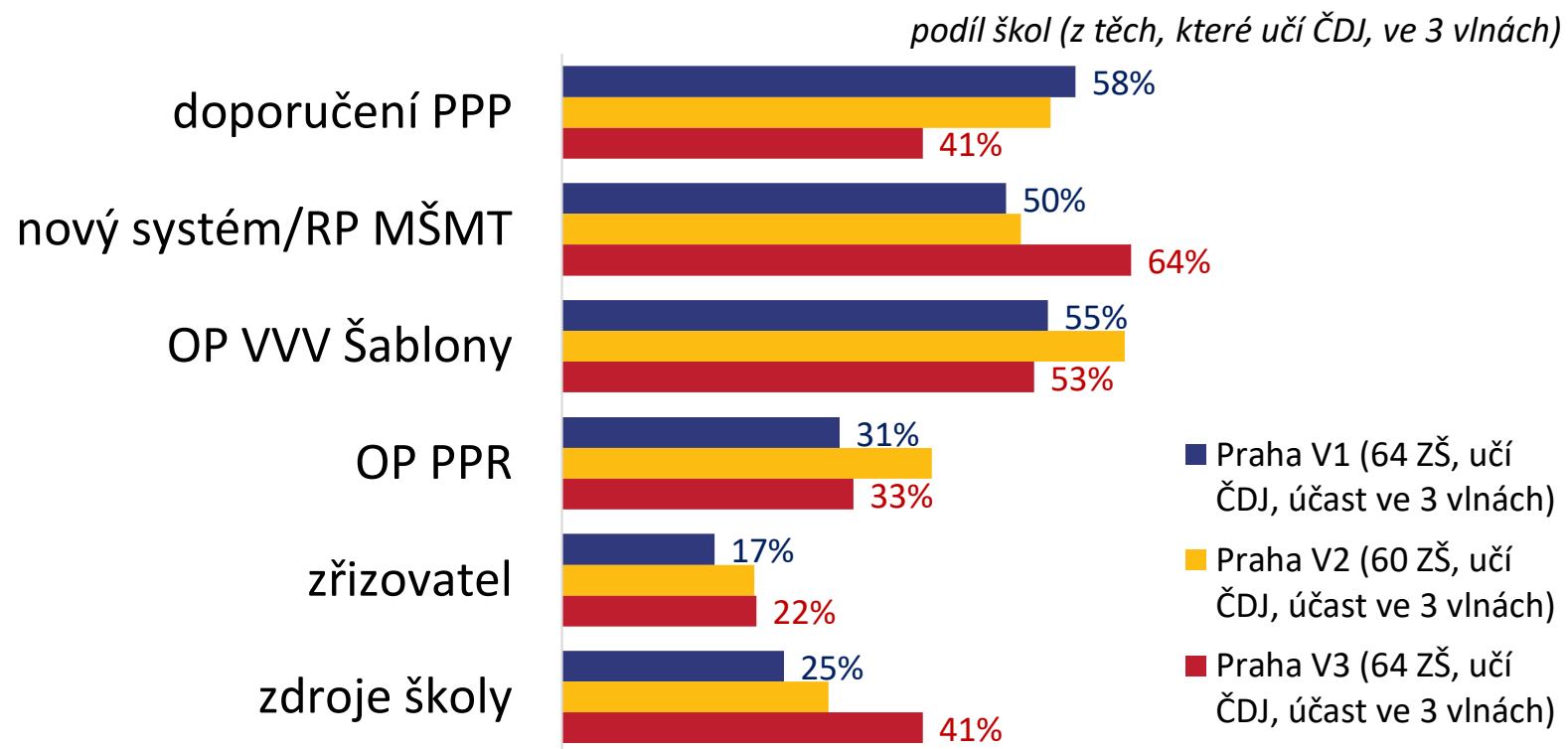
■ Praha (108 ZŠ, které využívají asistenta pedagoga)

Zdroje pro financování výuky ČDJ

vývoj 2019 - 2021 - předběžná zjištění

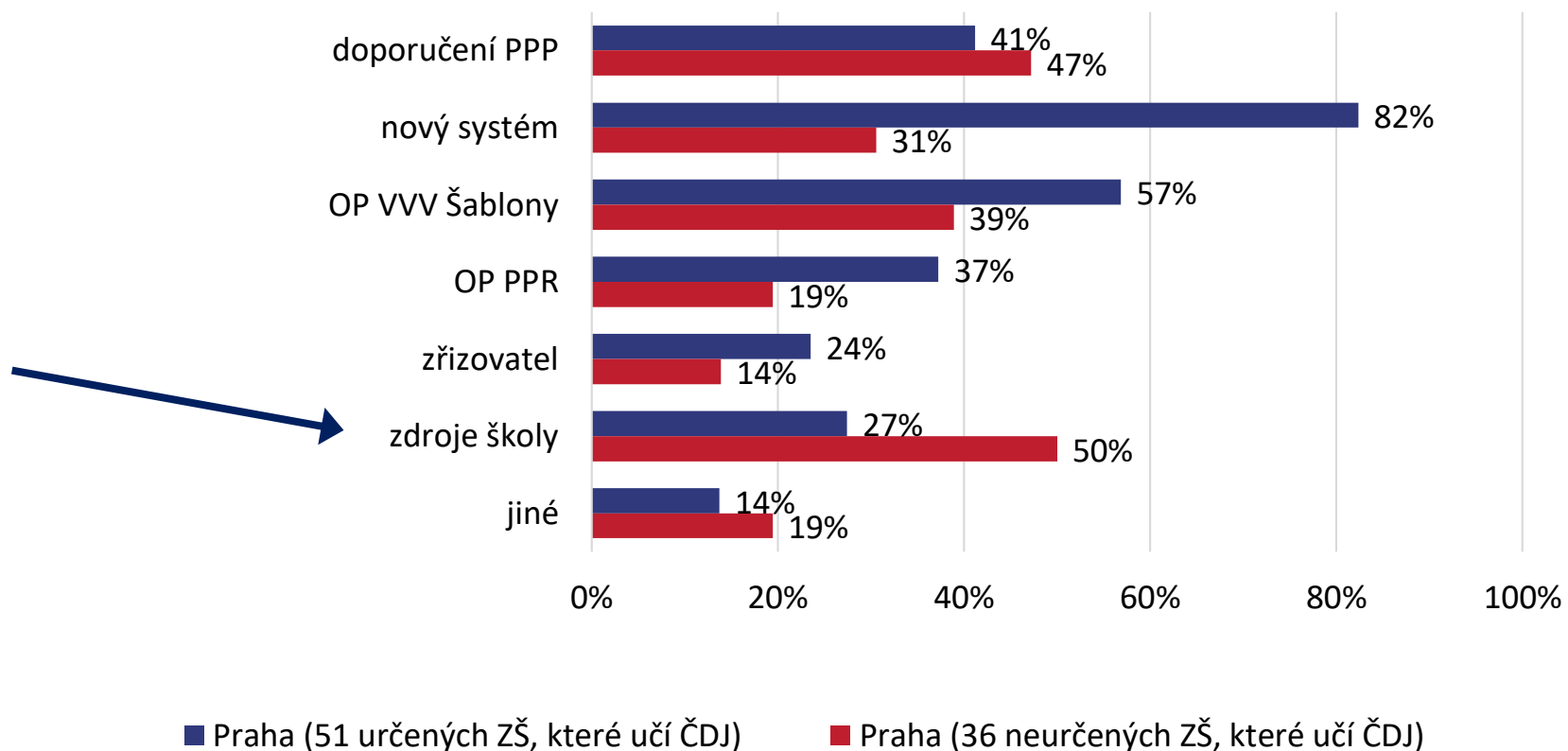
Trend:

- ✓ více škol využívá „systémovou“ podporu
- ✓ trvalá důležitost „šablon“ >> bude OP PPR dostatečně nahrazeno?
- ✓ školy více zapojují vlastní zdroje >> mají jich dost?

Financování výuky ČDJ na určených a neurčených školách - předběžná zjištění

Zdroje financování výuky ČDJ

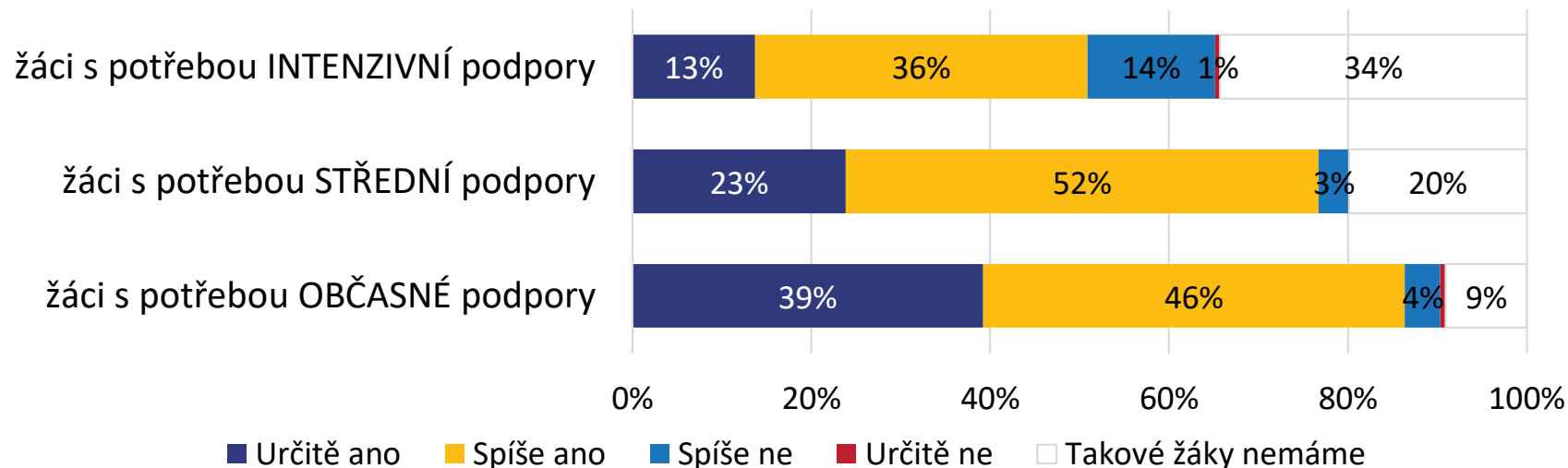

Hodnocení poskytované podpory 2. vlna

Na školách se daří podporovat zejména žáky, kteří nepotřebují příliš intenzivní podporu. Polovina až 80 % škol podporuje žáky dostatečně – záleží právě na potřebě podpory.

Praha (179 ZŠ)

Do jaké míry se daří podporovat žáky s potřebou...

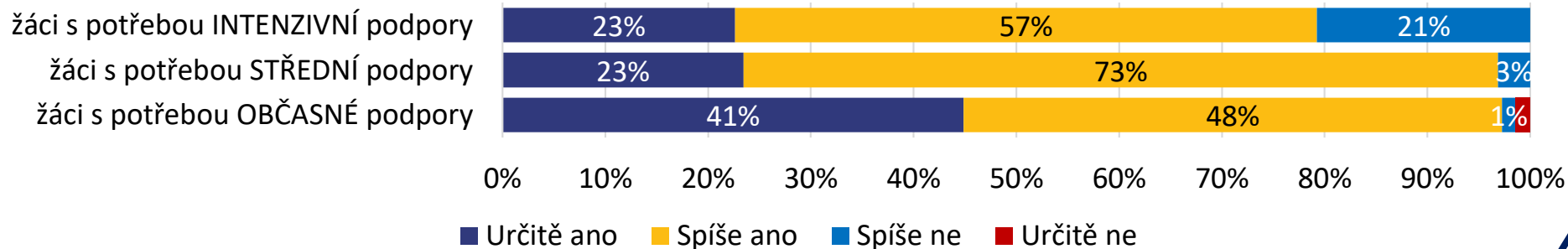

Hodnocení poskytované podpory porovnání 2. a 3. vlny – předběžná zjištění

Zlepšilo se hodnocení podpory žáků, kteří potřebují intenzivní podporu.

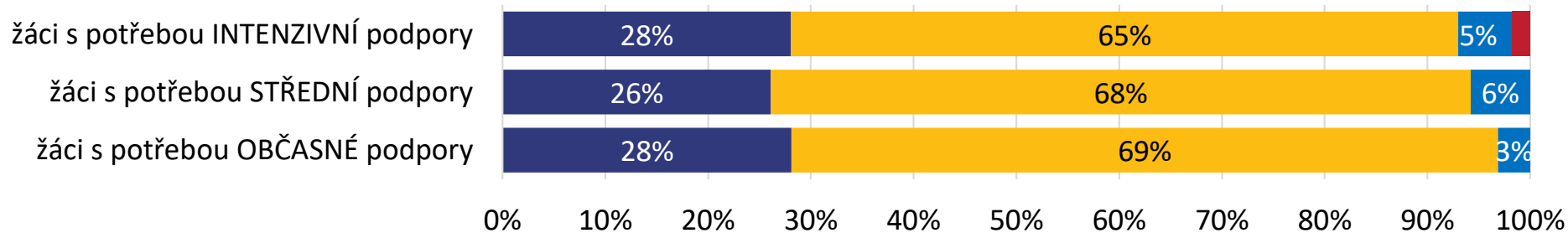
2. vlna

Do jaké míry se daří podporovat žáky s potřebou...

3. vlna

Do jaké míry se daří podporovat žáky s potřebou...

Nový systém jazykové podpory 3. vlna – co s ním?

- ✓ Jak promítnout nový systém do monitoringu?
- ✓ žáci „s nárokem“ – žáci „navíc“ – nepodpoření z nového systému

Otázky na všechny školy

- ✓ zjišťování počtu žáků s OMJ podle úrovně češtiny a podpory, kterou žáci potřebují – v těchto kategoriích zjišťujeme, kolik žáků je podpořeno z nového systému

Otázky na určené školy

- ✓ Kolik žáků z neurčených škol se u nich vzdělává – prezenčně a distančně
- ✓ Kolik pedagogických pracovníků je do systému zapojeno

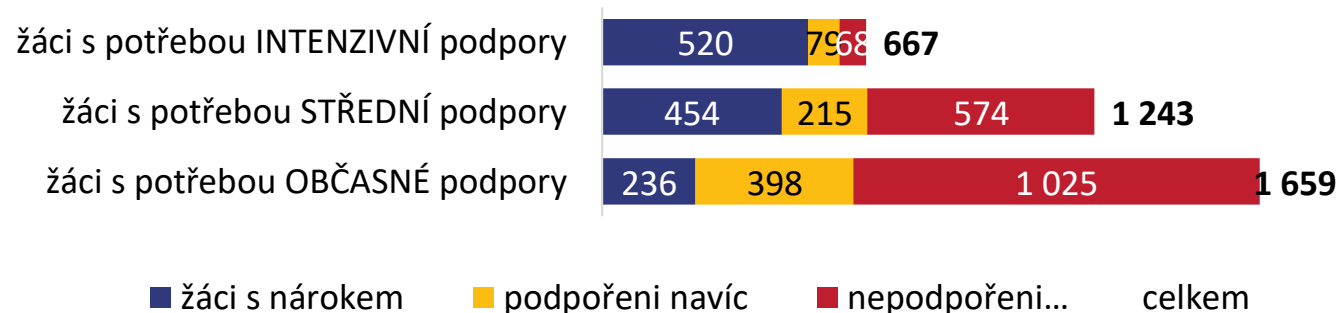
Nový systém jazykové podpory – počty podpořených žáků

3. vlna – předběžná zjištění

Praha (111 ZŠ) - počty žáků	žáci s OMJ na ZŠ	žáci s nárokem	podpořeni navíc	podpořeni celkem*	nepodpořeni**	podpořeni %
žáci s potřebou INTENZIVNÍ podpory	667	520	79	599	68	90%
žáci s potřebou STŘEDNÍ podpory	1 243	454	215	669	574	54%
žáci s potřebou OBČASNÉ podpory	1 659	236	398	634	1 025	38%
celkem	3 569	1 210	692	1 902	1 667	53%

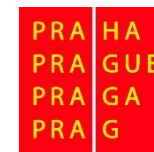
- ✓ nový systém zahrnuje zejména žáky s intenzivní potřebou podpory
- ✓ žáků, kteří potřebují podpory méně, je početně hodně, a ti musí být podporováni z jiných zdrojů >> nutné kombinování zdrojů

Počty žáků podpořených v rámci nového systému

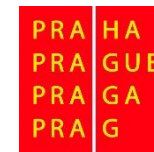

Prostor pro dotazy

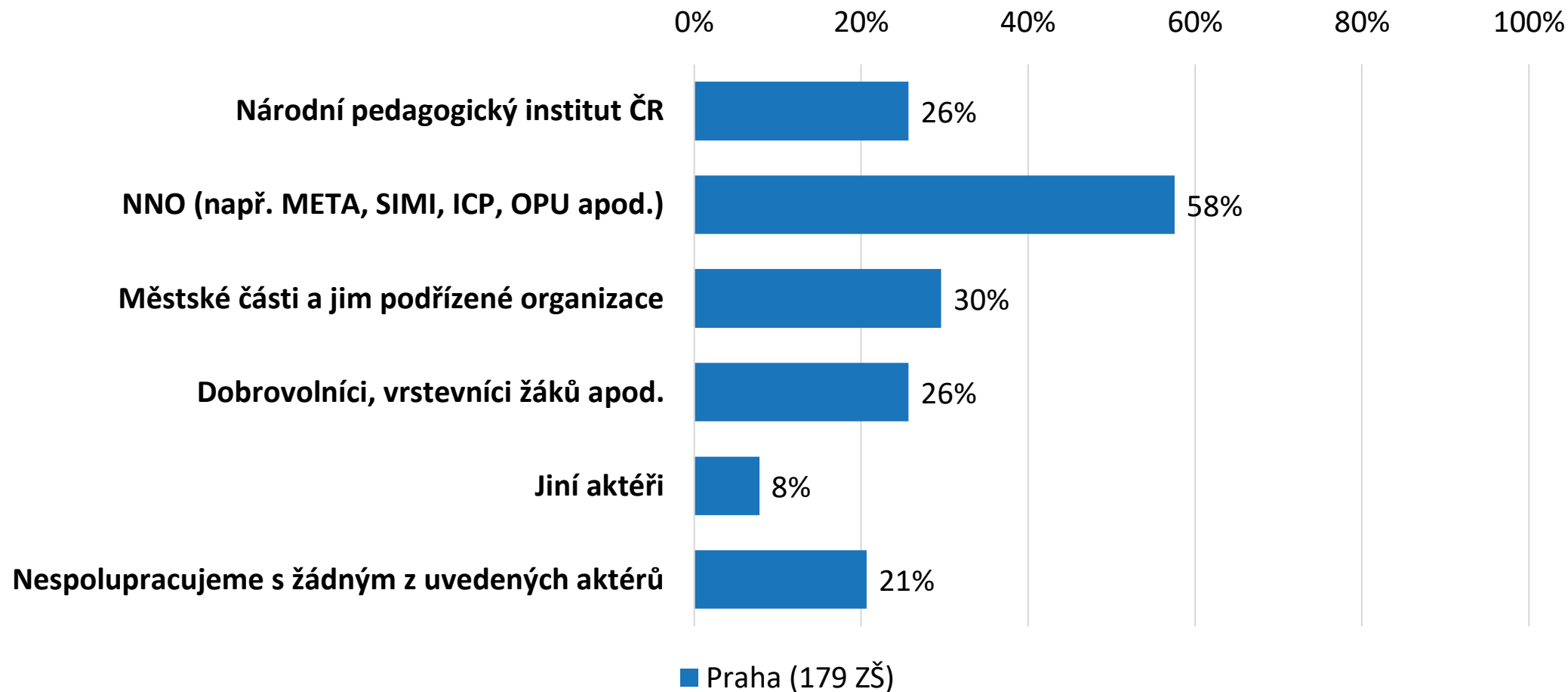

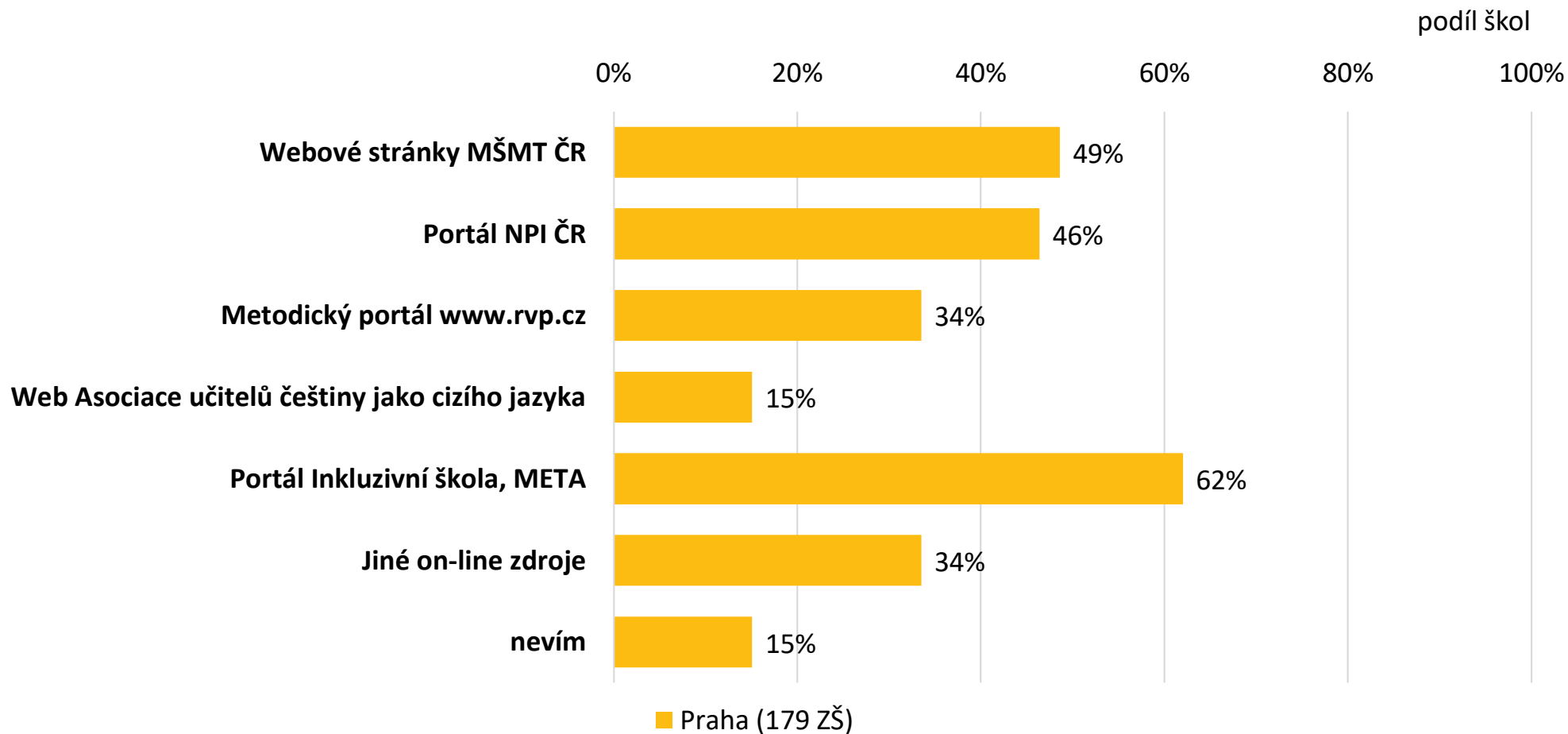
Přestávka

Spolupráce s relevantními aktéry při výuce žáků s nedostatečnou znalostí češtiny, 2020/2021

Využití informačních zdrojů o výuce žáků s nedostatečnou znalostí češtiny, 2020/2021

Zkušenosti a potřeby škol v souvislosti se zajištěním výuky žáků s OMJ

- Povinné **intenzivní kurzy** pro žáky s nulovou nebo minimální znalostí češtiny jako vyučovacího jazyka před jejich nástupem do normální školy. *„Povinný intenzivní kurz při nástupu žáka s OMJ do školy v ČR ve škole v dosažitelné vzdálenosti. Povinný uvádíme z důvodů, že ochota zákonných zástupců dítěte ke vzdělávání v oblasti českého jazyka je velmi malá.“*
- **Financování** výuky a doučování a celková **nesystémovost**, administrativní náročnost
“Udržet to, co máme nastaveno“
„Dlouhodobou a předvídatelnou finanční podporu“.
- Nedostatek kvalitního **personálu**, tedy konkrétně speciálně vyškolených učitelů češtiny jako druhého jazyka, koordinátorů a asistentů, zejména dvojjazyčných asistentů.

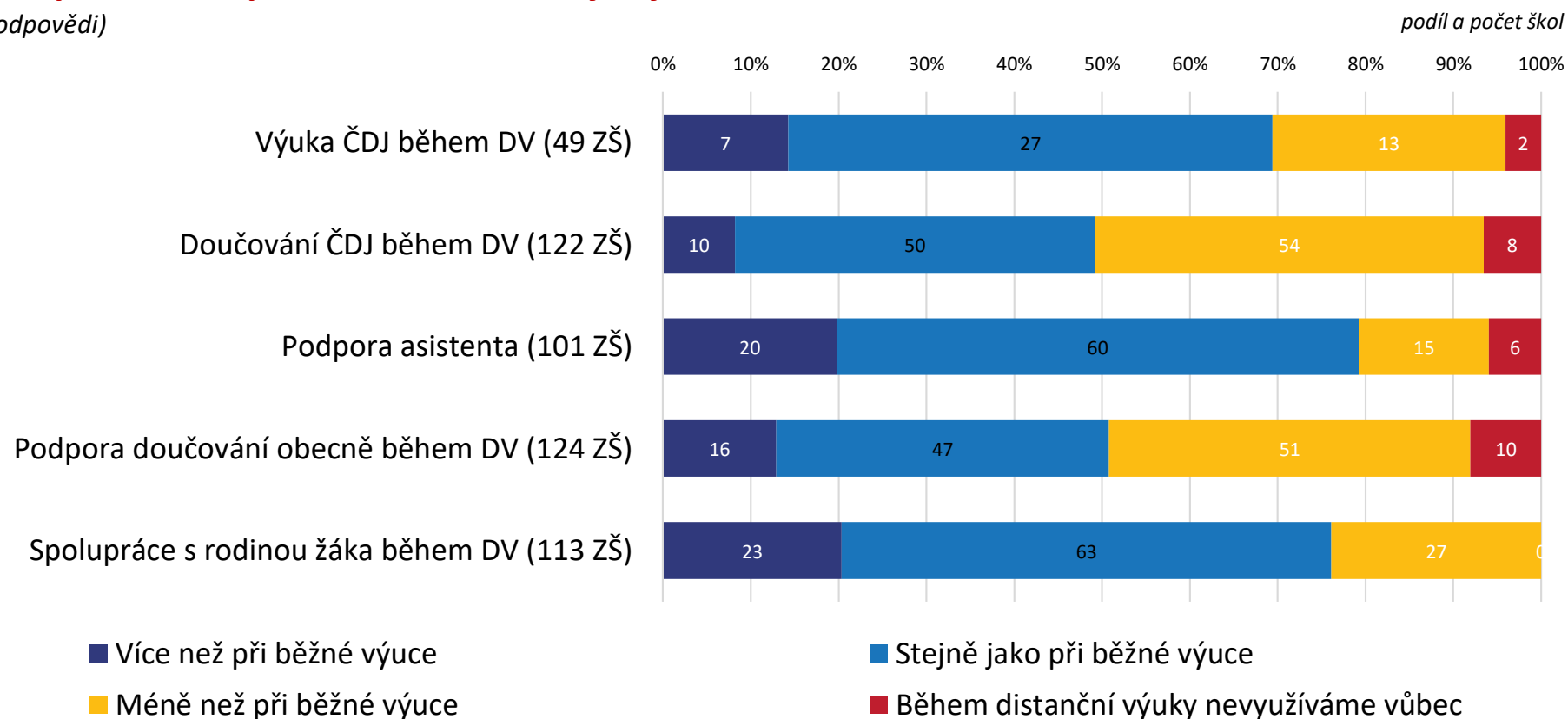
Zkušenosti a potřeby škol v souvislosti se zajištěním výuky žáků s OMJ/2

- **Nedostatek prostor** pro samostatnou výuku nebo doučování, v ideálním případě požadavek o prostory vybavené pro specializovanou výuku
- **Učební materiály** a finance na ně - *„další průvodce a metodické materiály, s nimiž se dá pracovat systematicky“, „interaktivní učebnici ČJ pro cizince“, „tablety k rychlému vyhledávání a objasňování slov a obrázků ke znázorňování“* nebo např. *„obrazový slovník ČJ“*.
- **Spolupráce s rodiči** žáků s OMJ *„Potřebovali by se "doučovat" i rodiče. Někdy se snaha školy neseťkává s podporou u rodičů.“*
- Lepší spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou

Dopady distanční výuky na žáky s OMJ, 2 vlna monitoringu 2020/2021

Jak jsou žáci podporováni v průběhu distanční výuky?

Praha (pouze validní odpovědi)

Distanční vzdělávání pohledem zástupců škol (hloubkové rozhovory 2021)

- Žáci OMJ a rodiče v obtížnější situaci
- Vyšší náročnost pro učitele – více času na přípravu a individuální práci s žákem OMJ
- Většina žáků OMJ se zapojila
- Různý přístup škol
- Zapojili se NNO, NPI ČR, dobrovolníci...
- Absence metodiky, vykazování doučování online,
- Ztráta kontaktu s vrstevníky ve školním prostředí a při mimoškolních aktivitách

Pohled rodičů žáků s OMJ

3 pohledy:

- Vnímání situace na základě **výpovědí dítěte**
- Vnímání na základě **spokojenosti žáka** ve škole
- Vnímání na základě **komunikace se školou** – naprosto klíčová

- Kulturní rozdíly – zkušenosti se školským systémem jiné země, odlišný způsob práce s dětmi, způsob výchovy, neznalost českého systému, srovnávání, možné nepochopení některých pravidel
- Jedinečnost vlastního dítěte, individuální potřeby žáka spojené i s možnými dalšími problémy s učením (logopedické vady, hyperaktivita, atd.)
- Problémy s komunikací se školou – komunikační jazyk; zprostředkovatel komunikace (dítě, jiný pomáhající dospělý, překladatel, zástupce neziskové organizace,...); potřeba dostatečnosti informací zejména v začátku

„máme tu paní sousedku, ona komunikuje se školou přes email. Škola i paní učitelky mají její kontakt, když něco potřebují, zavolají jí a ona mi to pak řekne.“

Pohled rodičů žáků s OMJ/2

- Někdy mají rodiče relativně malé povědomí o celkové poskytované jazykové podpoře žáka
„Na doučování chodí od začátku, asi dobrý. Nevím. Děti tam chodí, já tomu nerozumím, protože neumím česky.“
- Kladné hodnocení družiny, různých výletů, adaptačních pobytů pro začlenění dítěte do kolektivu
- Rozdílný pohled na umístování dětí do tříd – rodiče by víc uvítali přítomnost dalších dětí ze stejné jazykové skupiny, možnost kontaktu, pomoci, dítě se cítí více v klidu

Pohled rodičů žáků s OMJ/3

- **Distanční výuka** – pro většinu spíše krok zpět, minimální kontakt s českým prostředím

„Online se nejde nic naučit, lepší je být ve škole. Málo mluvil česky, pořád jenom vietnamsky, zapomněl češtinu.“

- pro nově příchozí může však být i přínosem, **menší tlak na dítě**, není tolik středem pozornosti

*„Když devadesát minut jen něco posloucháš, tak je těžké se něco učit. Na druhou stranu i to poslouchání pomohlo. A myslím, že do určité míry to bylo dobré pro začátek, **bez přímého kontaktu se spolužáky, díky tomu nedošlo k žádným vypjatým situacím...** Takže se spolu trošku bavili, potom se to na dva měsíce přerušilo a k ničemu nedošlo, takže jsem byl dokonce částečně rád, že se učili online, protože mu to pomohlo vstoupit do českého školního prostředí.*

Proto říkám, že pomohla distanční výuka, myslím, psychicky... Protože sedět na lekci a ničemu nerozumět, a když se tě nedejbože někdo na něco zeptá, to musí být stres. A když se učíš online... Tak vždycky můžeš říct... Něco... Ze ti nefunguje počítač (smích). Nebo že neslyšíš dobře.“

Pohled rodičů žáků s OMJ/4

- **Distanční výuka** – možnost individualizace výuky a pomoci

*„Kdyby děti mohly jít do školy, je to určitě lepší než zůstat takhle doma a učit se online. Nyní vlastně to má tak, že každé dopoledne chodí sám do školy a tam má individuální výuku přímo ve škole. Měli jsme předtím komplikace s připojením. S internetem. Také s počítačem. Škola se rozhodla, šla nám vyjde vstříc. Půjčila nám počítač. A teď **syn chodí přímo do školy**. Aby nepromeškal žádnou hodinu, a také aby nenastala další komplikace. Ptala jsem se, jak to probíhalo ve škole, říkal, že podle předmětu, rozvrhu, jak je daný, podle toho se připraví. A je tam ve škole sám, aby se učil.“*

- **Podpora kontaktů**

„...paní učitelka navrhovala, aby denně kamarádi mluvili s mým synem. Denně, aby mluvili spolu, a také denně, aby chodili spolu ven na hodinu. Někdy jde ven někdy ne, dnes nešel.“

Prostor pro dotazy

Problematika sběru dat o žácích s OMJ a využití těchto dat ve veřejné správě - **panelová diskuze**

- **Mgr. Svatopluk Pohořelý**, vedoucí Oddělení základního vzdělávání, Odbor základního vzdělávání a mládeže, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- **Mgr. Jiřina Hübnerová**, specialistka koncepce školství a dalšího vzdělávání, Oddělení regionálního školství, Odbor školství, mládeže a sportu Magistrátu hl. m. Prahy
- **Mgr. Halka Smolová Závorová**, ústřední metodička pro vzdělávání, Oddělení metodické podpory a DVPP, Odbor systémové podpory pedagogických pracovníků škol a školských zařízení, Národní pedagogický institut České republiky
- **PhDr. Kristýna Titěrová**, programová ředitelka a vedoucí služeb pro pedagogy společnosti META

Děkujeme za pozornost!

Mgr. Yana Leontiyeva, Ph.D.

Mgr. Blanka Tollarová, Ph.D.

RNDr. Martin Šimon, Ph.D.

Mgr. Dita Čermáková, Ph.D.

RNDr. Mgr. Renáta Mikešová, Ph.D.

yana.leontiyeva@soc.cas.cz

blanka.tollarova@gmail.com

martin.simon@soc.cas.cz

dita.cermakova@soc.cas.cz

renata.mikesova@soc.cas.cz

